

Bogdan ULMU

File dintr-un jurnal teatral

Dintr-un film al lui Woody Allen, rețin o secvență extraordinară cu un actor... neclar! Da, da, operatorul, când privea prin obiectiv, să-și facă (,) cadrul, pe toți interpreții-i vedea bine, numai pe actorul cu pricina, nu: acesta avea probleme cu *sharful*; era neclar (la propriu!).

Ce minunat ar fi să putem și noi, pe scenă, să construim personaje neclare, cu contur difuz, cu o aură cețoasă care să le contureze trupul! Și câți eroi „neclari” are teatrul național și mondial! *Hlestakov*, e astfel; *Hedda Gabler*, *Mona* din *Steaua*... lui Sebastian; *Doamna* din *Cameristele*..., cea din *Vizita bătrânei*... a lui Dürrenmatt, părinții lui *Hamm* din *Sfârșit de partidă*, eroina *Visului* lui Strindberg, *Arielul* lui Shakespeare, chiar *Cetățeanul turmentat*, o bună parte din vagabonzii lui Vișniec, *Ilse* din *Uriașii munților* ș.a.

Când lucram la Cluj, regizorul tehnic de la Național mi-a împărtășit un proiect de-al său, temerar / interesant: să facem un spectacol cu mulți eroi, dar fără... actori sau păpuși: cu holograme! Mi-a spus că, dacă avem bani și tehnică, cu holograme poate ieși ceva straniu de tot și, mai ales, o montare care nu se va degrada niciodată. M-am gândit, pe loc, la un *Macbeth* (text care, slujit de holograme, poate ieși chiar mai bun decât unul cu actori!).

Dar cine s-ar pricepe să-l realizeze? La început, cel puțin.

*

Întrebat ce carte ar lua cu el pe o insulă, marele om de teatru român (și nu numai) George Banu a răspuns, al naibii de inteligent: „Shakespeare – *Opere complete*”!

Într-adevăr, câți mari scriitori știu să prindă, între copertele cărților lor, și poezie și dramă, proză și filosofie, și istorie și umor, și povești pentru copii (vezi Ch. & Mary Lamb) și povește pentru adulți?!

Îl urăsc pe Biță Banu pentru că a știut să răspundă scurt și inspirat – căci, acest *topos* pune pe gânduri intelectualii, de secole!...

*

De ce e mereu proaspătă opera lui I.L. Caragiale? Nimeni nu știe să explice. Important e că ea nemurește. I se potrivește, deci, o înțeleaptă remarcă a lui Valery: „...Opera dăinuie atâta timp cât e-n stare să pară cu totul alta decât a făcut-o autorul ei”.

*

Ce mi se mai întâmplă în timpul repetițiilor, la Teatrul Național din Cluj? Nu mare lucru: o celebră actriță îmi cere voie să lipsească o jumătate de oră și nu mai vine deloc... un actor, bolnav, în altă repetiție, adoarme... pe scenă, un coleg al său urlă, zilnic, că piesa e proastă... o frumoasă actriță mă anunță că oricum nu va veni două zile, fiindcă se duce în Oaș, la înmormântarea bunicului (și bunicul era totul pentru ea),... un histriion docil, cu care chiar eram prieten, lipsește motivat și el trei zile, deoarece a contactat o viroză... o altă interpretă bine intenționată mă afolează fiindcă rescrie

aproape toate replicile ei... scenografa e bârfită de toți... autorul ilustrației muzicale e privit chiorâș, dramaturgul irită lumea la fiecare dintre desele lui apariții în culise... directorului i se cere zilnic, violent, să intre și el în distribuție... actorii care nu joacă le cer celor ce joacă să nu mai vină la repetiții...

După ce – cu chiu, cu vai – am dat premiera, am înțeles și de ce era totul atât de terifiant (în paralel cu repetițiile mele, actorii se întâlneau și lucrau la un memoriu care face cinste oricărui artist adevărat: acela prin care se cerea demisia managerului!).

*

Ce mai e pentru noi, azi, celebra *Hernani*, a lui Hugo? Vai, un fel de... libret de telenovelă!

Tocmai ea, piesa care a inovat teatrul, care a produs revoluții (estetice și nu numai!), drama care a cerut să se termine cu „vechiturile” în arta dramaturgiei și a spectacolului, a ajuns... o vechitură!

Dar ce-au devenit, după o vreme, iconoclaștii Ionesco, Beckett, Osborne? Niște clasici, adică niște cuminiți respectați... Ordinea lumii se răzbună.

*

Ciudate-s drumurile vieții! Imprevizibile!

Cine credea, pe vremea când eram un simplu elev de 17 ani din București, un adolescent care iubea cu disperare teatrul și... atât, că actorul Emil Reus, pe care-l vedeam în *Pădurea împietrită* (turneul teatrului timișorean, în sala Comedia), îmi va fi coleg, ca director de scenă, peste ani, la Reșița și în capitala Banatului? Cine și-ar fi putut imagina că fiul lui, Alecu, îmi e acum coleg la Universitatea de Vest (predăm, împreună, la anul III, Actorie)?

Ultima imagine care mi-a rămas pe retină, cu Emil: el înfolfolit, slăbit, cocoșat, urmat de o actriță devotată, în crama *Club XXI* a Timișoarei; după nici două luni, nu mai era.

Reus a fost nu doar un foarte bun actor, nu doar un interesant regizor, nu doar un eminent pedagog: era și un personaj! Un *causeur* de marcă! Un histriion care se prefăcea că terorizează actorii, iubindu-i!

Avea farmec! Avea carismă! Avea cultură și ingeniozitate! Păcat că toate aceste calități nu i-au fost apreciate, cum trebuie, de cei care păstoreau Naționalul de pe Bega, în lunga perioadă în care el a ars pe (lângă) prima scenă a Banatului!

Am auzit multe legende, multe peripeții chisnovate, în care devenise protagonist; amuzante, ori triste. Știu de la interpreții săi că avea un stil cu totul original de a da indicații (e drept, îi și plăcea să se asculte: actorul din el, nu dormea în regizor!). e celebră cvasicriptica lui propunere de intonație „Mă suii pe curul Linei, rumbă!”... sau „Ce-a pățit o fată mare, cu un popă, în dulap!”...

Dar din cartea de interviuri cu Buju Ternovits, am mai cules unele sugestii artistice făcute actorilor, în stil... inimitabil / reusian: „Dă-o pe flegmă!”, „Bag-o bulionat!... sau intră pe șampanie!”, „Stai ca un trandafir în cizmă și privește lumea cu ochi albaștri!”...

Cum se zice: un fost, care-a fost – strașnic rost!...